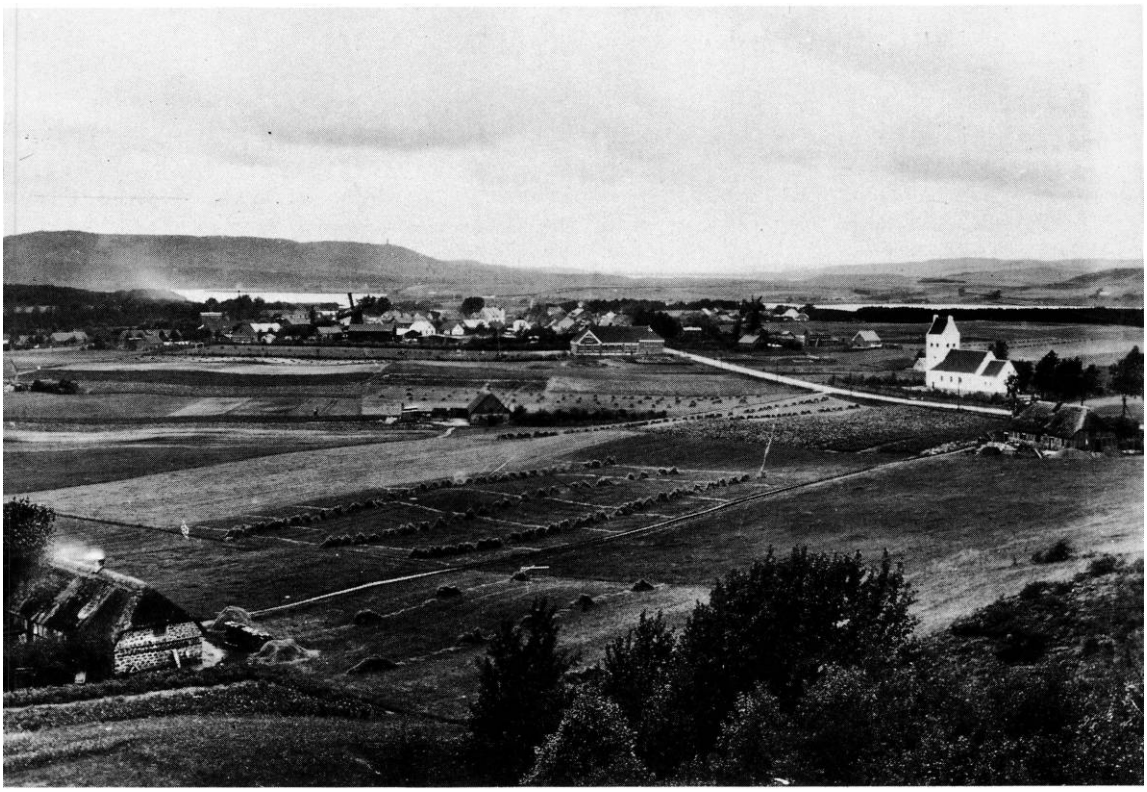

Fig. 1. Kirken og Ry stationsby set fra sydøst omkring 1915. Fotografi i Egnsarkivet, Ry. - *The church in Ry seen from the south-east about 1915. The church was built in 1909 some distance away from the centre of the town with its light industries by the river, Gudenåen. A main road crosses the river at this spot, and in 1871 a railway reached the town and followed the same route. Ry has grown since then and now stretches far beyond the church.*

RY KIRKE

HJELMSLEV HERRED

Ved anlæggelsen af jernbanen mellem Silkeborg og Skanderborg 1871 placeredes en station ved Ry mølle, hvor såvel banen som landevejen krydsede Gudenå. Her opstod i den følgende periode en bebyggelse, der med årene har nået et betragteligt omfang. 1903 stiftedes »Forening til Opførelse af en Kirke i Ry«, der med indsamlede midler, statstilskud og et areal, skænket af gårdejer Anders Andersen, kunne foretage grundstensnedlæggelse 1908. Kirken blev indviet året efter, og 1. maj 1978 oprettedes Ry sogn. Indtil da havde området udgjort et distrikt under Dover, men allerede 1970 var præsten flyttet til Ry fra Svejstrup (jfr. s. 3150).

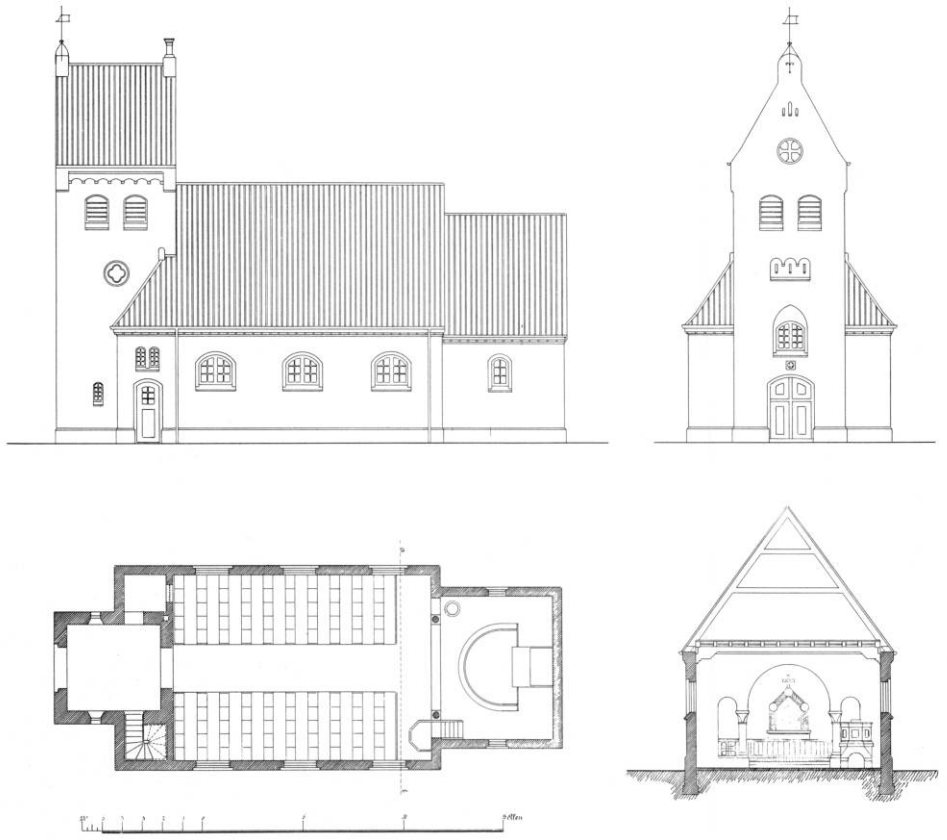

Fig. 2. Opstalter, plan og snit 1:300. Projekt af S. F. Kühnel. Kunstakademiets bibliotek. - *Elevations, plan and section. Project altered before construction.*

Kirken placeredes i dalbunden, fritliggende, en kort strækning øst for stationsbyen. *Kirkegården,* der er udvidet i flere omgange (1926, 1946 (Emil Bøttiger, Århus) og i 1970erne (V. Rud Nielsen, Horsens)), omfatter nu et anseligt areal, der strækker sig op ad skråningen øst for kirken og er anlagt i terrasser med hækhegnede gravstedssektioner. Alleer af birk og navnlig lindetræer er et af kirkegårdens fremtrædende træk.

Der er adskillige indgange, udformet med murede, teglhængte piller, hvoraf de fleste er hvidkalkede. Hovedadgangen, der består af port og låge, er placeret vest for kirken, hvor dennes akse rammer det afskårne hjørne mellem Agnetevej og Skanderborgvej.

Bebyggelsen på arealet består af et i tidens løb stærkt om- og tilbygget ligkapel, der ligger inden for muren langs Agnetevej, og hvis ældste del er fra 1919. Ved Kildebakken er præsteboligen (fra 1930), og syd herfor er der 1988, efter tegning af Foldager Andersen, opført en sognegård.

Kirken er rejst 1908-09 efter tegning af S. F. Kühnel (1851-1930), fra hvis hånd der foreligger flere forslag fra perioden forud for det endelige projekts godkendelse af den kgl. bygningsinspektør Hack Kampmann.

Bygningen er en stemningsfuld parafrase over den traditionelle landkirke og står i dag i alt væsentligt i sin oprindelige skikkelse med kor, skib og tårn. Koret, der på behørig vis vender mod øst, indeholder bag alterpanelet et sakristi med egen indgang i gavlen. Koråbningen er tredelt og udformet med granitsøjler, der flankerer den bredere, centrale bue (fig. 5). I vest er hoved-

Fig. 3. Kirken set fra nordøst. KdeFL fot. 1987. - *The church seen from the north-east.*

døren kombineret med orgelgalleriet, hvor centralpillen i den tvedelte åbning ligeledes er af granit. Tårnrummet fungerer som våbenhus.

De nævnte åbninger i hovedaksen er rundbuede; ellers præges bygningen af de fladbuede vinduer og glamhuller. Dog bemærker man kontrasten til tårnets gavlblændinger og rundbuede toptinder.

Kirken er hvidkalket ude og inde med lette dekorationer ved korarkaderne og orgelåbningerne. Rummets farveholding er resultatet af en istandsættelse 1975-76 ved Aage Kristensen og Jens Vilhelmsen. Loftet i kor og skib har synlige, sortgrønne bjælker, der oplives af en behersket dekoration. Gulvet er af gule klinker med sorte fuger; under bænkene ligger der ubehandlet fyrretræ. I våbenhuset, hvis loft er gråhvidt, er lagt røde ølandsfliser.

INVENTAR

Inventaret stammer i hovedsagen fra 1909 og er for en stor del skænket af kirkedistriktets beboere.

Den rundbuede *alteropbygning,* i nyromansk stil, er udført i ét med paneler mod syd- og nordvæggen. Tavlens skårne ramme, kronet af tre borgtårne, indfatter et *oliemaleri* på lærred: »Kommer hid til mig ... Matth. 11.28«, signeret »Poul Steffensen 1909«. Personerne bag Kristus er fremstillet som bønderfolk i samtidige dragter, og baggrunden er Himmelbjergsøerne. Den forklarende bibeltekst er udskåret i fodfeltet og står gylden ligesom rammens ornamenter.

Altersølvet består dels af en kalk og en disk fra 1909, dels af en alterkalk skænket 1942, men nu ude af brug.

Fig. 4. Indre, set mod vest. NE fot. 1986. - *Interior to the west.*

Alterstagerne er fra 1909 ligesom *alterkanden* og *oblatæsken,* der begge er af hvidt porcelæn fra Den kgl. Porcelænsfabrik.

Døbefonten fra kirkens indvielse, udført i nyromanske former, blev 1976 erstattet af en font, ligeledes fra 1909, skænket af Grønholt kirke (jfr. DK. Frb., s. 871f.). Den er tegnet af professor L. Knudsen og udført af stenhuggerfirmaet Scheller, København. Da det oprindelige *dåbsfad* blev stjålet, skænkede blikkenslager C. C. Steffens, Ry, et nyt 1969. Et andet messingfad er skænket 1975, *dåbskanden* 1947.

Prædikestol og *stolestader*, i massive former, er fra opførelsestiden. De store fyldingsfelter er smykket med henholdsvis Georgskors og Davidsstjerne. Træværket står brunferniseret med rødbrune detaljer, bl.a. de skårne blade, på sort bund på stolens tre kraftige konsoller. *Salmenummertavler* fra 1909.

Orgel, 1976, med 10 stemmer, to manualer og pedal, bygget af Marcussen & Søn, Åbenrå. Disposition: Hovedværk: Spidsgamba 8', Principal 4', Gemshorn 2', Mixtur III. Brystværk: Gedakt 8', Rørfløjte 4', Principal 2', Quint 11/3'; svelle. Pedal: Subbas 16', Gedakt 8'. Tegnet af Jørgen Malling og Jens Vilhelmsen i samarbejde med orgelbyggeriet. På tårnrumspulpituret. *†Harmonium,* 1910, leveret af Petersen & Steenstrup, København. (Samme: Harmoniumsfortegnelse 1915). *†Orgel,* 1923, med seks stemmer

Fig. 5. Indre, set mod øst. NE fot. 1986. - *Interior to the east.*

og én transmission, bygget af Marcussen & Søn. Disposition: Manual: Bordone 16', Principale 8' Salicionale 8', Flauto armonico 8', Voce celeste 8', Violino principale 4'. Pedal: Subbas 16' (transmission). Pneumatisk aktion, bælgventillade. Tredelt facade med attrappiber af sølvbronzeret zink; spillebord i orglets nordside. På tårnrumspulpituret.

Tre *klokker* hænger i tårnet: 1) 1881, leveret af S. Frich, Århus, og omstøbt af †klokke fra 1594 fra Århus Vor Frue kirke (s. 1187, nr. 1). Indskrift: »1594. 1881. Gud alene æren.« 85 cm i tvm. 2) 1980. Skriftbånd om halsen: »Jeg støbtes af Pierre Paccard i Frankrig 1980«. På klokkelegemet: »Jeg blev givet til Ry kirke af Mariane og Alfred Rosenlund som afløser for kirkens første klokke støbt 1594 til Vor Frue i Århus. Omstøbt 1881 og overdraget Ry 1909.« 88,5 cm i tvm. 3) 1980. Om halsen: »Jeg støbtes af Pierre Paccard i Frankrig 1980«. På legemet: »Jeg blev givet til Ry kirke af Mariane og Alfred Rosenlund«. 75 cm i tvm. Ny *klokkestol* af fyr.

På kirkegården *et gravmæle* over »Kunstmaler Poul Steffensen 1866-1923, og Sidsel Cathrine Steffensen, f. Poulsen, 1864-1928. Rejst af venner«. Natursten med indfældet bronzerelief, et portræt af kunstneren i trekvartprofil mod højre; i hjørnet signeret med skriveskrift: »Elias Ølsgaard 1924«. Gravskriften indhugget herunder med versaler.

KILDER OG HENVISNINGER

LA Vib. Provstearkiver. Hjelmslev-Gjern hrdr. Synsprot. 1863-1915 (C 32. 2). *Egnsarkivet, Ry:* Byggesager og tegninger siden 1919/20. *Kgl. bygningsinsp. Århus:* Korrespondance, byggesager og tegninger siden 1907.

Kunstakademiets bibliotek: S. F. Kühnel, udat. projekter og tegninger.

Litteratur: Ry kirke. 1909 31. oktober 1984. Udgivet i anledning af kirkens 75-års jubilæum. Udarbejdet af Erik Jakobsen og Ry Menighedsråd, Ry 1984.

Redaktion 1989: Beskrivelse af kirkegård og bygning ved Kjeld de Fine Licht, inventar og gravmæle ved Vibeke Michelsen efter indb. 1986, orgel ved Ole Olesen. Engelsk oversættelse ved Jean Olsen.